

Universitetsdirektørens kontor

Referanse
2008/8969 - BEB

Dato
22.08.2008

HØRING - EVALUERING AV ABM-UTVIKLING

1. Hovedkonklusjonen

Universitetsbiblioteket (UB) støtter DIFIs hovedkonklusjon om at "det er formålstjenlig med et felles utviklingsorgan for ABM-sektoren", og at "ABM-utvikling har gjort et godt stykke arbeid med å gjennomføre de kulturpolitiske og sektorfaglige intensjonene som ble lagt til grunn for etableringen" ("Sammendrag", s. 1). UB støtter synspunktet i sammendragets siste punkt, om at den viktigste funksjonen for ABM-utvikling er å være en nasjonal aktør som kan bidra til å samle aktørene innenfor sektorene, som en forutsetning for samordning på tvers.

Det nevnes videre i sammendraget på dette punktet, at "utfordringen her er størst for aktørene på biblioteksfeltet". Denne setningen velger vi å se i lys av det som blir skrevet i rapporten om ABM-utviklings forhold til Nasjonalbiblioteket. Vi kan ikke se at det skulle være en stor utfordring å samle universitetsbibliotekene. Universitetsbibliotekene er store aktører som samarbeider tett og effektivt med hverandre, og i utgangspunktet skulle det ikke være spesielt utfordrende å forholde seg til oss. En forutsetning for godt samarbeid vil likevel være at kommunikasjonen gjennom Universitets- og høyskolerådet (UHR), som er vår interesseorganisasjon overfor ABM-utvikling, er åpen og fungerer. Vi noterer oss at DIFI stiller spørsmålet om ABM-utvikling har hatt for liten kontakt med UHR-sektoren ("12.5. Forholdet til brukere og samarbeidspartnere", s. 61 og UHRs kritiske uttalelse s. 44). Høringsuttalelsen fra UHR til evalueringsrapporten vil forhåpentlig kaste lys over hvordan samarbeidet har fungert sett fra UHR sin side.

2. ABM-utviklings positive rolle i samordning og kompetanseheving

UB har et positivt inntrykk av hvordan ABM-utvikling i løpet av de 5 årene har bygget seg opp til å sitte med et både vidt og detaljert bilde av det nasjonale ABM-landskapet, noe som muliggjør at ABM-utvikling tar en nasjonal rolle som samordner for sektorene. I utgangspunktet er landskapet av ABM-institusjoner svært sammensatt, og man kan finne faglige tyngdepunkter utenfor de store organisasjonene som for eksempel Arkivverket og Nasjonalbiblioteket. Konkret kan vi nevne fotografi- og manuskriptsamlingsfeltene, der vårt eget bibliotek har samlinger, forvaltningsoppgaver og kompetanse som gjør at vi er et regionalt tyngdepunkt og derfor naturlige samarbeidspartnere på nasjonalt nivå. Vi opplever at ABM-utvikling anerkjenner vår rolle, og at man respekterer "delsektorenes faglige egenart og samlingenes spesifikke funksjoner" ("Mål gitt av overordnet myndighet", s. 8).

UB vil få berømme ABM-utvikling for godt arbeid med større utredninger og mange gode faglige seminarer. Det ligger en viktig samordnende og oppbyggende funksjon i felles kompetanshevede og retningslinjegivende tiltak. "ABM-skrift" er en svært relevant og innholdsrik publikasjon som ofte har direkte nytte for oss i arbeidet med prinsipielle spørsmål. Kompetanseheving og faglige kontakter som oppnås gjennom ABM-utviklings seminarer og møter, er også svært verdifulle. Vi er også glade for den reisestøtten som ABM-utvikling gir til internasjonale konferanser.

Vi vil også anføre at vi har god erfaring med den direkte faglige rådgivningen man får ved å henvende seg til ABM-utvikling.

3. Konsortieavtaler på elektroniske abonnementer – et tilleggsmoment

Til punktet "12.6 Grenseflater" vil vi støtte DIFIs konklusjon om at oppgaven med forhandling og forvaltning av konsortieavtaler om kjøp av elektronisk litteratur fortsatt bør utføres av ABM-utvikling. UBene er godt fornøyd med ABM som forhandler/forvalter av konsortieavtalene. Lisensutvalget som representerer de fire "gamle" UBene har hatt jevnlige møter med ABM-utvikling siden 2003 og påvirker hvilke avtaler ABM-utvikling velger. Lisensutvalget har også vært tilstede når ABM-utvikling har forhandlet med leverandørene.

Konsortiegruppen i ABM-utvikling har flere medarbeidere med lang erfaring. Inntrykket er at konsortiegruppen har godt samarbeid med kolleger både i Norden og internasjonalt. På den måten holder ABM seg orientert om konsortiearbeid i andre land. ABM bruker ekstern juridisk ekspertise for gjennomgang av avtaler for å sikre at de er i samsvar med norsk lov.

ABM-utvikling har et apparat for fakturering av avtalene, men har ingen økonomiske fordeler av dem og er derfor nøytral.

I tillegg til UBene er følgende institusjoner deltakere i ABM-konsortieavtaler:

høgskolebibliotek
folkebibliotek
fylkesbibliotek
instituttsektoren (forskningenheter uteom UH-sektoren og mæringlivet)
Institusjoner tilhørende statsforvaltningen
offentlige arkiv og museer

UBene har hverken apparatet er motivasjonen til å overta konsortieavtalene i Norge. Vi støtter derfor konklusjonen i DIFI-rapporten at ABM bør fortsette å håndtere konsortieavtalene på vegne av alle institusjonene i landet. UBene som den største brukergruppen av konsortieavtalen påvirker ABM-arbeidet via lisensutvalget.

På dette punktet vil vi likevel få komme med et tilleggsmoment til overveielse. Det kunne gitt ABM-utvikling en sterkere forhandlingsposisjon mot leverandørene dersom ABM-utvikling selv "satt med pengesekken". Det gjør ABM-utvikling ikke i dagens modell, der styringen med betalingsressursene ligger hos institusjonene enkeltvis. Et eksempel på den alternative modellen der fellesorganet selv disponerer midlene over bordet i forhandlingssituasjonen, er "helsebibliotek.no". UB har faktisk kunnet spare penger ved å bli inkludert i nasjonale tilgangsavtaler som forhandles og inngås av "helsebibliotek.no". Forhandleren sitter i det tilfellet med en mer enhetlig råderett over midlene og

kan stå sterkere på sine krav. Vi mener det er grunn til å vurdere om man kan komme til en modell der ABM-utvikling står finansielt sterkere, f.eks. i forhandlinger om nasjonale konsortieavtaler.

4. Utvikling av digitalt innhold og tjenester

ABM-utvikling viste også på dette feltet en god evne til å tilpasse seg realitetene, ved at man i 2006 valget å innskrenke betgnelsen "Norsk digitalt bibliotek" til tjenester og digitalisering innen biblioteksfeltet, mens "Digitalt ABM" fra samme tidspunkt er brukt om nettbaserte tjenester for hele ABM-sektoren (s. 36).

Når det gjelder støtte til utviklingsarbeid eller digitaliseringsarbeid gjennom prosjekttildelinger, er UBs erfaring at det har vært vanskelig å få tilslag. Vi har opplevd kriteriene for tildeling som noe uklare, og endringer i satsningsområde har kommet brått på. Fra vårt ståsted spør vi oss om kriteriene for tildeling av prosjektstøtte har vært tilstrekkelig gjennomdiskutert, eller om det faktisk er slik at bibliotekssektoren/UHR-sektoren generelt har kommet dårligere ut når det gjelder prosjekttildelinger, jfr. opplysningen "UHR har ikke mottatt prosjektmidler fra ABM-utvikling" ("6.2. Samarbeidspartnere", s. 19).

ABM-utvikling har i gang et initiativ om å opprette et "ABM-søk" (s. 37) på tvers av arkiv, bibliotek og museum. Vi ser klart verdien av å opprette eller videreutvikle sentrale katalogverktøy i hver sektor, jfr. ASTA, BIBSYS og PRIMUS (s. 37). Vi stiller oss spørrende til om ABM-utvikling selv trenger utvikle elektronisk infrastruktur mot enkeltebrukere av tjenestene, slik målet synes å være med ABM-søk. ABM-utvikling er jo først og fremst en støtte og en samordning på nasjonalt nivå, sektornivå og ned til institusjonsnivå. Vi mener den viktigste rollen for ABM-utvikling på dette feltet, jfr. vår uttalelse ellers, er å gi råd for sektorene og på tvers av sektorene, og fokusere på veiledning og standardiseringsarbeid.

Erfaring viser at de fleste brukere starter sin søking etter informasjon i en søkemotor eller på en av de større nettstedene. Et av de viktigste tiltakene for å bedre gjenfinningen bli dermed å få spredd katalogdata fra de lokale systemer til søkemotorer og de sentrale nettstedene. De lokale systemene må på sin side støtte stabile lenker til visning av enkeltposter, der tjenestene i det lokale systemet for disse postene også er tilgjengelig. Vi mener at det er viktig at ABM-utvikling bistår miljøene med dette. Vi tror på en standardiserings- og rådgivningsrolle for ABM-utvikling også på dette feltet.

Vi mener at dette er viktigere enn at ABM-utvikling bygger opp en egen tverrsektoriell søkeinngang. Vi mer også at det er et åpent spørsmål om det er ABM-utvikling sin oppgave å bygge opp en tverrsektoriell søkeinngang beregnet på vanlige (slutt-)brukere. I evalueringen pkt 6.1. heter det: *"Med brukere mener vi hvem ABM-utvikling er til for. ABM-utvikling er et utviklingsorgan for abm-sektoren, følgelig er det alle aktørene i denne sektoren som er virksomhetens brukere. ...Antallet ligger på godt over tusen."* Dette dekker ikke sluttbrukere. En oppbygging av en tverrsektoriell søkeinngang for sluttbrukere bør i tilfelle utføres i regi av de tre ABM-sektorene og med ABM sin støtte.

Med vennlig hilsen

Ole Gunnar Evensen
fung. bibliotekdirektør

Betty Britt Brattaule
konsulent